

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی

شورای عالی برنامه ریزی

۲۰۷۲

مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دوره کارشناسی

باستانشناسی

کمیته برنامه ریزی باستانشناسی

گروه علوم انسانی

مصوب چهل و دومین جلسه شورای عالی برنامه ریزی

موضوع ۱۳۶۵/۲/۶

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

برنامه آموزشی

دوره : کارشناسی باستان شناسی
مصوب هیئت عالی و کمیته تخصصی شورای عالی
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

گروه : علوم انسانی (۲۰۰۰)

رشته : باستان شناسی (۰۰۷۰)

کمیته : باستان شناسی (۰۰۷۰)

دوره : (کارشناسی) (۰۰۰۲)

شورای عالی برنامه ریزی درجه اول و دومین جلسه مورخ ۱۳۶۵/۲/۶ براساس طرح دوره کارشناسی باستان شناسی که توسط کمیته باستان شناسی گروه علوم انسانی شورای عالی برنامه ریزی تهیه شده و به تأیید این گروه رسید. است برنامه آموزشی این دوره رادرسه فصل (مشخصات کلی ، برنامه ، سرفصل دروس) بشرح پیوست تصویب کرد و مقرر می‌دارد :

ماده ۱- برنامه آموزشی دوره کارشناسی باستان شناسی از تاریخ تصویب برای کلیه دانشگاهها و موسسات آموزش عالی کشور که مشخصات زیر را دارند لازماً جراست.
الف : دانشگاهها و موسسات آموزش عالی که زیر نظر وزارت فرهنگ و آموزش عالی اداره میشوند .

ب : موسساتی که با اجازه رسمی وزارت فرهنگ و آموزش عالی براساس قوانین تاسیس میشوند و بنا براین تابع مصوبات شورای عالی برنامه ریزی میباشند .

ج : موسسات آموزش عالی دیگر که مطابق قوانین خاص تشکیل میشوند و باید تابع ضوابط دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران باشند .

ماده ۲- از تاریخ ۶۵/۲/۶ کلیه دوره های آموزشی و برنامه های مشابه موسسات آموزشی در زمینه باستان شناسی در همه دانشگاهها و موسسات آموزش عالی مذکور ماده ۱ منسوخ میشوند و دانشگاهها و موسسات آموزش عالی یاد شده مطابق

مقررات میتوانند این دوره را در ایران اجرا نمایند •

ماده ۳- مشخصات کلی و برنامه درسی و سرفصل دروس دوره کارشناسی باستان شناسی در سه فصل جهت اجراء وزارت فرهنگ و آموزش عالی ابلاغ میشود •

رای صادره چهل و دومین جلسه شورای عالی برنامه ریزی در مورد دوره کارشناسی رشته باستان شناسی مورخ ۶۵/۲/۶

(۱) برنامه آموزشی دوره کارشناسی رشته باستان شناسی که از طرف گروه علوم انسانی پیشنهاد شده بود با اکثریت آراء بتصویب رسید •

(۲) برنامه آموزشی دوره کارشناسی رشته باستان شناسی از تاریخ تصویب قابل اجراء است •

رای صادره چهل و دومین جلسه شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۶۵/۲/۶ در مورد دوره کارشناسی رشته باستان شناسی تصویب شده بود •

مورد اجراء گشته است •

دکتر محمد فرهادی
رئیس شورای عالی برنامه ریزی

رونوشت به معاونت آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی جهت اجراء ابلاغ میشود •

سید محمد کاظم نائینی
دبیر شورای عالی برنامه ریزی

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فصل اول

مشخصات کلی دوره کارشناسی باستانشناسی

مقدمه :

انقلاب شکوهمند اسلامی ایران و پیشرفت های روزافزون آن در تمام شئون فرهنگی لزوم تجدید نظر و دگرگونی دروس باستان شناسی و حفظ و حراست آثار باستانی و بناهای تاریخی و شیوه آموزش این علم را در سطح هرچه بالاتر برای تعالی انسان و پیشبرد فرهنگ و هنر جامعه اسلامی تاکید می کند تا با این تحول فرهنگی و آموزشی در گستره باستان شناسی و تاریخ هنر در آینده دانشجویان و پژوهشگرانی مسلمان ، مبارز ، متعهد و متقی و کارساز و کارشناس به جامعه انقلابی ایران تحویل گردد . به همین منظور در اجرای اهداف عالی اسلامی و تنظیم برنامه های این چنین دست اندرکاران طرح برنامه آموزشی گروه باستان شناسی و تاریخ هنر در ستاد انقلاب فرهنگی در اجرای اوامر موکد رهبر عالیقدر انقلاب اسلامی در جهت دگرگونی برنامه های آموزش دانشگاهی با توجه به تهذیب و ترکیب امور دانشگاه قریب دو سال مطالعه و بررسی و تشکیل جلسات متعدد هفتگی و نقد و بررسی مطالب مورد نیاز در زمینه آموزش باستان شناسی و تاریخ هنر برنامه آموزشی باستان شناسی را تدوین کرده و ارائه می نمایند مشخصات کلی برنامه و سرفصل دروس آن بشرح زیر بتصویب ستاد انقلاب فرهنگی رسید .

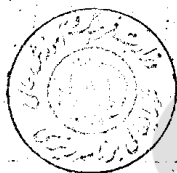
۱- تعریف و هدف :

علم باستان شناسی ، شناخت حقایق فرهنگی های گذشته است که در-

تاریخ نامی از آنان و شیوه زندگیشان برده نشده و یابنه ندرت برده شده است .
 مطالعات باستان شناسی ما رایبه دنیای زندگی گذشتگان می برد و سخن
 کسانی را که امروز ما موشند بازمی شنویم . در کاوشهای باستان شناسی علاوه بر
 آشنائی با فرهنگهای مادی ما تند دست ابزارها ، ابزار تولید نحوه معیشت و کسب
 و کار ، فرهنگ معنوی آنان مانند مذهب ، آداب و رسوم ، زبان ادبیات ،
 سنت ها و رفتارهای فرهنگی نیز مورد بررسی و مطالعه قرار می گیرد . باستان شناسان
 برای شناخت حقایق فرهنگی انسان او را از طریق آثار و بقایایش مورد مطالعه
 قرار می دهند .

۲- طول دوره شکل نظام

دوره آموزش باستان شناسی دانشنامه کارشناسی طبق ضوابط
 مصوبات ستاد انقلاب فرهنگی ۴ مهال است و نظام آموزشی آن واحدی است و کلیه
 دروس در ۴ ترم و یک فصل حفاری ارائه میشود و طول هر ترم ۱۷ هفته و زمان تدریس
 هر واحد درسی نظری ۱۷ ساعت و عملی ۳۴ ساعت و کارآموزی یک فصل میباشد .

۳- تعداد واحدهای درسی:

تعداد کل واحدهای درسی دوره کارشناسی باستان‌شناسی ۱۴۹ واحد
برطبق تقسیم بندی ذیل میباشد.

۱- ۳- دروس عمومی	۲۳ واحد
۲- ۳- دروس پایه	۱۶ واحد
۳- ۳- دروس اصلی	۶۸ واحد
۴- ۳- دروس تخصصی	۳۲ واحد
۵- ۳- دروس اختیاری	۲۱ واحد

دانشجویان باید حداقل ۲۱ واحد از بین ۲۱ واحد دروس اختیاری در سطح
دانشگاه را انتخاب و بگذرانند.

۴- نقش و توانایی

هدف از تحصیل در این رشته در ابتدا تربیت نیروی انسانی کارآمد برای
کارشهای باستان‌شناسی بشمار می‌آید که در مناطق مختلف کشور مربوط به دوران
(ما قبل تاریخ، تاریخی و اسلامی) صورت می‌گیرد و در مرتبه دوم تامین کارهای
تحقیقی و فرهنگی و هنری ارگانهای کشوری مانند سازمان جغرافیائی و نقشه
برداری، معماری و شهرسازی، مرکز باستان‌شناسی کشور- سازمان ملی حفاظت
آثار باستانی ایران، دفتر حفظ و حراست آثار و بناهای تاریخی،
اداره کل موزه‌ها و وزارت ارشاد اسلامی، وزارت آموزش و پرورش برای تدریس
(علوم اجتماعی، تاریخ، تاریخ هنر)، اوقاف و جهانگردی، مردم‌شناسی
و انسان‌شناسی- مراکز نشر و مطبوعات و محلات و روزنامه‌های علمی و فرهنگی
و تاریخی و نظائر آن میباشد.

۵- ضرورت و اهمیت :

در مورد اهمیت و ضرورت آموزش این علم باید گفت که باستان‌شناسی زمینه‌ساز تاریخ است. در قرآن کریم آیات زیادی در باره قصص و سنت‌ها نقل شده است و در همه آنها به انسان‌ها هشدار داده شده است که از گذشتگان عبرت گیرند و در زندگی پیشینیان مطالعه کنند. قذخلت من قبلکم سنن فیروافی الارض فانظر واکیف کان عاقبة المكذبین هذا نیل للناس و هدی موعظه للمتقین . قرآن کریم (آیه ۱۳۷ و ۱۳۸ از سوره آل عمران) همانا که قبل از شما سنتهایی گذشته ، پس بگردید در زمین و ببینید چگونه هلاک شدند آنانکه وعده‌های خدا را تکذیب می کردند . این قرآن بیانی است برای مردمان و هدایت و بندی برای بهره‌یزکاران .

قل سیروافی الارض فانظر واکیف کان عاقبة الذین من قبل کان اکثرهم مشرکین .

قرآن کریم (آیه ۴۲ ، سوره روم)

• ای رسول بگو به مردم که در زمین سیرکنید و ببینید چگونه بوده است عاقبت طوایف پیش از شما بیشتر آنها کافر و مشرک بوده‌اند .

انلم یسیروافی الارض فینظر واکیف کان عاقبة الذین من قبلهم دمرالله علیهم وللکافرین

امثالهم . قرآن کریم (سوره محمد (ص) آیه ۱۰) .

آیا در زمین نگردیدند تا به چشم خود عاقبت حال پیشینیان را مشاهده کنند که

چگونه خدا آنها را هلاک کرد ، این کافران هم مانند آنها به کیفر خود می رسند .

مولای متقیان ، علی ابن ابی طالب علیه السلام نیز در نامه به امام حسن علیه السلام

در این باره چنین می فرماید .

" یا بختی ، انی وان لم اکن عمره عمر من کان قبلی - فقد نظرت فی اعمالهم - وفکرت فی اخبارهم و سرت فی آثارهم ، حتی عدت کاحدهم ، بل کانی بما انتهی الی من امورهم قد عمرت مع اولیم الی آخرهم ففرفت صفوئالک من کلا ره و نفعه من ضرره "

" پسرم : اگرچه با کسانی که پیش از من بوده اند زندگی نکردم ام اما در کارهای ایشان نگرستم و در اخبارشان اندیشه نمودم و در آثار باقیانده از آنها سیر کردم ، چنانکه مانند یکی از آنان گردیدم ، بلکه به سبب اخبار و آثاری که از آنها به من رسید چنان شد که با اول تا آخرشان زندگی کرده ام ، پس سبب پاک و صاف آن را از تیره و آلوده و سود آن را از زیانش باز شناختم .

الم یروا کم اهکنا قبلهم من القرون انیم الیهم لایرجعون (سوره یس آیه ۲۱)
آیا ندیدند چه بسیار نسلها را پیش از ایشان هلاک کردیم که دیگری سعی آنها باز نمی گردند .

قرآن کریم .

فصل دوم : برنامه

الف : دروس عمومی (فرهنگ و معارف و عقاید اسلامی و آگاهیه های عمومی)
برای کلیه رشته های تحصیلی دوره های کارشناسی پیوسته

شماره درسی	نام درس	واحد	ساعت
۱	معارف اسلامی (۱)	۲	۳۴
۲	فارسی (۱)	۲	۳۴
۳	زبان خارجی (۱) (عملی و نظری)	۲	۵۱
۴	تربیت بدنی (۱) (عملی)	۱	۳۴
۵	معارف اسلامی (۲)	۲	۳۴
۶	اخلاق و تربیت اسلامی *	۳	۵۱
۷	فارسی (۲)	۲	۳۴
۸	زبان خارجی (۲) (عملی و نظری)	۲	۵۱
۹	تربیت بدنی (۲) (عملی)	۱	۳۴
۱۰	تاریخ اسلام	۲	۳۴
*۱۱	انقلاب اسلامی و ریشه های آن از قرن سیزدهم		
*۱۲	متون اسلامی (آیات و احادیث)	۴	۶۸
*۱۳	زیست شناسی		
	جمع	۲۳	۴۵۹

- * : دروس اخلاق و تربیت اسلامی در طول تحصیل گذرانده میشود .
* : دروس بند های ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ هر یک دارای ارزش دو واحد بوده و در درس از این سه درس باید توسط دانشجو انتخاب و گذرانده شود .
(۸)

بسمه تعالی
*****

فهرست مصوبات شورای عالی برنامه ریزی در مورد دروس عمومی

۱- درس انقلاب اسلامی و ریشه های تاریخی آن از قرن سیزدهم و دروس متون اسلامی (آیات و احادیث) و زیست شناسی هر یک دو واحد که با انتخاب دو تا از آنها جزو دروس عمومی می باشد و جمعاً دروس عمومی ۲۳ واحد بشمارج جدول است .

۲- از مجموعه دروس عمومی درسهای موضوع ردیف ۱ تا ۶ و ۲ واحد از درس اخلاق و تربیت اسلامی برای دوره های کاردانی و از ردیف ۷ تا ۱۴ برای دوره های کارشناسی ناپیوسته (بیک واحد از درس موضوع ردیف ۶ و درسهای موضوع ردیف های ۱ تا ۱۴ برای دوره های کارشناسی و کارشناسی ارشد پیوسته منظور میگردد .

براین اساس تعداد واحدهای دروس عمومی برای دوره های کاردانی ۱۱ واحد و برای دوره های کارشناسی ناپیوسته ۱۲ واحد و برای دوره های کارشناسی و کارشناسی ارشد پیوسته جمعاً ۲۳ واحد خواهد بود .

۳- ماده ۱۱ فصل سوم آئین نامه آموزش مصوب ۶۱/۶/۱۳ ستاد انقلاب فرهنگی دروس عمومی با عنوان :

(فرهنگ و معارف و عقاید اسلامی و آگاهیهای عمومی)

دروسی که به منظور توسعه بخشیدن به اطلاعات و معلومات عمومی دانشجویان و رشد بیشتر فرهنگی آنان براساس فرهنگ و معارف و عقاید اسلامی و نیز جهت آشنائی با منطق و روشهای علمی عرضه میشود .

این دروس برای کلیه دانشجویان تمامی رشته های آموزش عالی در دوره های کاردانی و کارشناسی (و دوره های بالاتر گروه پزشکی ، فنی و مهندسی ، علوم پایه کشاورزی و علوم انسانی و هنر) الزامی است

اعم از آنکه دانشجویان مذکور در دانشگاهها و موسسات آموزش عالی وابسته به وزارت فرهنگ و آموزش عالی به تحصیل بپردازند و یا دانشجوی موسسات مجاز

دیگری باشند که برنامه هایشان به تصویب ستاد انقلاب فرهنگی و گواهی نامه تحمیلی آنها به تأیید وزارت فرهنگ و آموزش عالی برسد .

۴- تبصره الحاقی به ماده ۱۱- در مورد تحصیل دانشجویان اقلیتهای دینی رسمی شناخته شده در قانون اساسی جمهوری اسلامی در دوره های کاردانی و کارشناسی و دکتری گروه پزشکی تبصره زیر به عنوان تبصره ۲ به ماده آئین نامه آموزش دانشگاهها و موسسات آموزش عالی جمهوری اسلامی ایران در نظام جدید (دوره - کاردانی و کارشناسی) مصوب ۶۱/۶/۱۲ ستاد انقلاب فرهنگی و بعد از آن تبصره الحاقی به ماده ۱۱ آئین نامه آموزشی مرحله دوم انتقال دانشجویان کنونی دانشگاهها و موسسات آموزش عالی جمهوری اسلامی به نظام جدید (دوره های کاردانی و کارشناسی و دوره های دکتری گروه پزشکی) افزوده میشود .

تبصره الحاقی - دانشجویان اقلیت های دینی شناخته شده در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ملزمند بخش اول معارف اسلامی را از دروس عمومی مانند بقیه دانشجویان بگذرانند اما در مورد درس عمومی یا تاریخ اسلام و بخش دوم معارف اسلامی از دروس عمومی منبیرند که همین دروس را بگذرانند و با نظر استاد راهنما معادل واحد های این دروس از دروس علوم انسانی اختیار کنند .

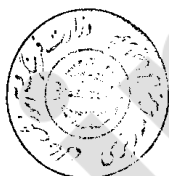
الف : دروس پایه (دوره کارشناسی باستان‌شناسی)

پیشنیاز یا زمان ارائه درس	ساعت			تعداد واحد	نام درس	کد درس
	علمی	نظری	جمع			
			۳۴	۲	تاریخچه علم باستان‌شناسی	۰۱
			۳۴	۲	بررسی تمدن‌های باستانی از نظر قرآن کریم	۰۲
			۳۴	۲	جغرافیای تاریخی ایران	۰۳
			۳۴	۲	اصول و مبانی انسان‌شناسی	۰۴
			۳۴	۲	اسطوره‌شناسی	۰۵
			۳۴	۲	مبانی فرهنگی باستان‌شناسی	۰۶
			۳۴	۲	تاریخ هنر از باستان تا آغاز اسلام	۰۷
			۳۴	۲	حفظ آثار باستانی (۱)	۰۸
				۱۶	جمع	

دروس اصلی و اختصاصی دوره کارشناسی باستان‌شناسی

پیشنیاز یا زمان ارائه درس	ساعت			تعداد واحد	نام درس	کد درس
	علمی	نظری	جمع			
			۳۴	۲	مبانی تطورات انسان (انسان‌شناسی فرهنگی و فیزیکی)	۱۱
			۳۴	۲	استخوان‌شناسی	۱۲
۴۴			۳۴	۲	باستان‌شناسی پیش از تاریخ ایران	۱۳
۱۳۱			۳۴	۲	باستان‌شناسی ایران در آفاق شهرنشینی	۱۴
			۳۴	۲	باستان‌شناسی و هنر عیلام	۱۵
			۳۴	۲	باستان‌شناسی ایران در هزاره اول ق.م	۱۶
۱۱۳			۳۴	۴	باستان‌شناسی و مهر ماد و هخامنشی	۱۷
۱۴۷			۳۴	۲	باستان‌شناسی اشکانی	۱۸
۱۸۸			۳۴	۲	باستان‌شناسی ساسانی	۱۹
			۳۴	۲	باستان‌شناسی و هنر اسلامی ایران (۱)	۲۰
۲۰۲۰			۳۴	۲	باستان‌شناسی و هنر اسلامی ایران (۲)	۲۱
۲۱۲۱			۳۴	۲	باستان‌شناسی و هنر اسلامی ایران (۳)	۲۲
			۳۴	۲	فلزکاری در دوره اسلامی	۲۳
۰۶۰۶			۳۴	۲	باستان‌شناسی پیش از تاریخ بین‌النهرین	۲۴
۲۴۲۴			۶۸	۴	هنر و معماری بین‌النهرین در دوران تاریخی	۲۵
			۳۴	۲	باستان‌شناسی مصر باستان	۲۶
			۳۴	۲	باستان‌شناسی و هنر آسیای صغیر	۲۷
			۶۸	۴	سکه‌شناسی و شناخت مهر و تابلت (السواح)	۲۸
			۳۴	۲	تاریخ هنر نقاشی در ایران	۲۹
			۳۴	۲	هنر یونان و روم باستان	۳۰
۰۹۸			۱۷	۲	حفاظت اشیاء باستانی (۲)	۳۱
			۶۸	۴	باستان‌شناسی و هنر سرزمینهای اسلامی	۳۲

بقیه دروس اصلی و اختصاصی دوره کارشناسی باستان‌شناسی

پیشنیاز یا زمان ارائه درس	ساعت			تعداد واحد	نام درس	کد درس
	علمی	نظری	جمع			
۳۷			۶۸	۴	سیرتحول خطوط و خواندن کتیبه های اسلامی	۳۳
			۳۴	۲	کتاب آرائی	۳۴
			۳۴	۲	هنر خاور دور (چین و ژاپن) باستان	۳۵
			۳۴	۲	هنر هند باستان	۳۶
			۳۴	۳	خطوط باستانی ایران (۱)	۳۷
			۳۴	۲	خطوط باستانی ایران (۲)	۳۸
			۳۴	۲	تکنیک و هنر سفالگری در دوره اسلامی	۳۹
			۶۸		جمع	

ج : دروس تخصصی دوره کارشناسی باستان‌شناسی

پیشنیاز یا زمان ارائه درس	ساعت			تعداد واحد	نم نام درس	کد درس
	علمی	نظری	جمع			
				۴	طراحی و ترسیم مدارك	۴۰
			۳۴	۲	روش كاوش و بررسی آثار باستانی	۴۱
			۳۴	۲	موزه داری	۴۲
			۳۴۰	۲۰	كاوشهای باستان‌شناسی	۴۳
			۱۰۲	۴	پایان نامه	۴۴
				۳۲	جمع	

دروس اختیاری - دوره کارشناسی باستان‌شناسی

پیشنیاز یا زمان ارائسه درس	ساعت			تعداد واحد	نام درس	کد درس
	علمی	نظری	جمع			
			۳۴	۲	قالی باقی و نساجی در دوران باستان	۴۵
			۳۴	۲	زبان فارسی باستان	۴۶
			۳۴	۲	فرهنگ ایران باستان	۴۷
			۳۴	۳	زبان فارسی میانه	۴۸
			۳۴	۲	فرهنگ و تمدن ساسانی	۴۹
			۳۴	۲	هنرپژانسس	۵۰
			۳۴	۲	هنر زمان و گوتیک	۵۱
			۵۱	۳	فرهنگ و تمدن ایران از مغول تا صفویه	۵۳
			۳۴	۲	فرهنگ و هنر عهد صفویه	۵۳
			۳۴	۲	هنر سانس	۵۴
				۲۱	جمع	

فصل سوم

سرفصل دروس دوره کارشناسی باستان شناسی

توجه :

سرفصل دروس عمومی جداگانه ارسال شده است .

پهروسی تکوین و تطور تمدنهای باستانی از نظر قرآن کریم

تعداد واحد : ۲

پیشنیاز : ندارد

سرفصل دروس : ۳۴ ساعت

۰۲

- ۱- میثاق الهی با مسلمین و رابطه تقوی و خلافت زمین
- ۲- داستان آدم و رابطه آن با بنی اسرائیل
- ۳- رابطه بین اسرائیل با آدم و ابراهیم
- ۴- درسهای از تمدنهای پیشین که شامل الفه باستانشناسی نوح ب - باستانشناسی قوم عاد
- ج : باستانشناسی قوم ثمود ، د : باستانشناسی حضرت ابراهیم ،
- ز : باستانشناسی حضرت یوسف : باستانشناسی قوم لوط و مدین
- ۵- نسل دوم بنی اسرائیل شامل قوم عالقه و حضرت داوود ، طالوت
- ۶- سقوط تمدن فرعون
- ۷- طلوع تمدن موسی
- ۸- باستانشناسی آل عمران که شامل سرگذشت حضرت مریم و حضرت عیسی میشود
- ۹- مقایسه تمدن عیسوی و حضرت عیسی با حضرت محمد (ص) در قرآن

اصول و مبانی انسان شناسی

۰۴

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنائی با مباحث گوناگون مربوط به انسان شناسی

سرفصل دروس: (۴۴ ساعت)

۱- انسان شناسی

الف) تعاریف

ب) تاریخچه

پ) بررسی مطالعات مربوط به انسان

ث) تقسیمات انسان شناسی (انسان شناسی فیزیکی - انسان شناسی فرهنگی)

۲- شاخه های انسان شناسی فرهنگی

الف) اتنوگرافی (مردم نگاری)

ب) اتنولوژی (مردم شناسی)

پ) باستان شناسی (مشترک با انسان شناسی فیزیکی)

ت) روان شناسی (شخصیت)

ث) روان پزشکی (اجتماعی)

۳- شاخه های انسان شناسی فیزیکی

الف) انسان شناسی فیزیکی

۱- تعاریف

۲- تاریخچه

ب) علوم مربوط به انسان شناسی فیزیکی

پ) قلمرو انسان شناسی فیزیکی

۴- مکاتب انسان شناسی (بررسی کلی و اجمالی)

۵- فرهنگ

الف) فرهنگ چیست؟

(۲۰)

ب) آغا فرهنگ
پ) رشد و توسعه فرهنگ
ت) بقایای فرهنگ‌ها و پدیده‌های قدیمی : بررسی دوران‌های سیر توسعه فرهنگ

۶- نظام‌های خویشاوندی
۷- دین و رفتارهای دینی
۸- هنر و دیدگاه انسان‌شناسی

(۶۱)

اسطوره‌شناسی (اساطیردنیای باستان و اساطیرایران باستان)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ندارد

۵

هدف: بررسی تاریخ عقایدنیای کهن و بررسی تاریخ عقایدایران باستان

سرفصل دروس: (۳۴ ساعت)

- آشنائی دانشجویان با طرز تفکر و عقاید جاودگری مردم پیش از تاریخ دنیای کهن.

- آشنائی دانشجویان با اساطیر بابلی، آشوری، هندو اروپائی، مصر، روم و یونان.

- مقایسه اساطیردنیای باستان (بابلی، آشوری، یونانی و هندی).

- آشنائی دانشجویان با طرز تفکر و عقاید جاودگری مردم پیش از تاریخ ایران.

- آشنائی دانشجویان با اساطیر قدیمی از روزگار باستان تا عصر حاضر (داستان

کیومرث نخستین آدم، هوشنگ، طهمورث، جمشیدضحاک و کاه آهنگر، درفش کاریانی افسانه آفرینش در ادیان مختلف پیدایش زرتشت، امشاسپندان).

مقدمه‌ها و مبانی باستان‌شناسی فرهنگی

تعداد واحد: ۲

۰۴

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنائی با علم باستان‌شناسی و رابطه آن با شناخت فرهنگ -

جوامع انسانی در ادوار مختلف و صور مختلف پیش از تاریخ با

تاکید بر ایران

سرفصل دروس: ۳۱ ساعت

۱- تاریخچه مختصر تطور و تکامل علم باستان‌شناسی و رابطه آن با سایر علوم

۲- بررسی آثار باستانی

الف: آثار باستانی چیست؟

ب: آثار باستانی چگونه تشخیص داده میشوند؟

ج: آثار باستانی چگونه بدست می‌آید؟ حفاری و بررسی

د: چگونگی توصیف و تفسیر و تعبیر آثار باستانی

۳- مسئله کاهنکاری در باستان‌شناسی

الف: طبقه‌بندی آثار

ب: مقایسه تاریخی

ج: استفاده از روشهای آزمایشات فیزیکی و شیمیائی

۴- رابطه تاثیر وضعیت طبیعی (مخصوصاً ایران) با فرم و شکل فرهنگهای

پیش از تاریخ

۵- رابطه نحوه تولید غذا با فرم و شکل فرهنگها با تاکید بر ایران

۶- چگونگی استفاده از آثار باستانی برای تعریف و تفسیر و تبیین فرهنگ

بر اساس مکاتب مختلف کاربردی، ساختاری و رفتاری - روش قیاس و ...

استقراء:

تاریخ عمومی هنر از دوران باستان تا آغاز اسلام

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ندارد

۰۷

هدف: بحث در مورد مسائل فلسفی، مذهبی، اجتماعی، تاریخی و جغرافیایی
جوامع گوناگون با توجه به طبقه‌بندی مکتب‌های مختلف هنری.

سرفصل دروس: (۲۴ ساعت)

- تعریف هنر و هنرمندان از دیدگاه‌های مختلف
- ارتباط هنر با فلسفه، روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، تاریخ باستان‌شناسی و...
- آشنائی دانشجویان با هنر پیش از تاریخ دوران پارینه‌سنگی
- آشنائی دانشجویان با هنر دوران (نوسنگی)
- آشنائی با هنرمصر، بین‌النهرین و ایران و مقایسه میان هنر مصر و بین‌النهرین
- آشنائی دانشجویان با هنر خاور دور (چین و ژاپن و هند)
- آشنائی دانشجویان با هنر یونان و روم
- آشنائی دانشجویان با هنر صدر مسیحیت و بیزانس

چگونگی نگهداری و حفاظت آثار باستانی و بناهای تاریخی (۱)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیشنیاز:

هدف: آشنا نمودن دانشجویان با چگونگی بناهای باستانی و تاریخی و

مواریث فرهنگی. مرمت و وصالی آنها و شیوه حفاظت آنها.

سرفصل دروس: (۲۴ ساعت)

- تاریخچه ای از تدوین قانون حفظ آثار عتیقه و بناهای تاریخی
- تاریخچه ای از تدوین قانون حفظ تپه های باستانی
- چگونگی تعیین حریم تپه های باستانی و محدوده آنها (ماقبل تاریخ و تاریخی و اسلامی)
- منظور از مرمت چیست؟ مرمت استحقاقی و مرمت بنیادی کدام است؟
- چگونگی مرمت استحقاقی و شیوه مرمت بنیادی در بناهای تاریخی
- ویژگیهای شیوه حفظ و نگهداری بناهای خشتی، آجری، سنگی
- چگونگی حفظ و نگهداری آثار معماری و (ساختمانی) کدشت کاوشهای باستان شناسی بدست می آید.
- نحوه عملکرد حفاظتی بناهای تاریخی در حال حاضر.
- علت آفت و شناخت آن در ارتباط با پوسیدگی اشیاء باستانی
- طریقه آفت زدگی و شیوه استحکام بخشیدن آنها به طریقه فیزیکی و شیمیائی
- طریقه حفاظت اشیاء فلزی، منسوجات، پوست و جرم، کتاب و کاغذ، مینیا تور
- لوحه های گلی، سنگها، شیشه ها و آئینه ها، استخوان، عاج، صدف، چوب، سفال و چینی.

✱ : این درس با بازدید همراه است.

مبانی تطورا انسان (انسانشناسی فیزیکی)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری - عملی

پیشنیاز:

هدف: هدف از تدریس این درس، آشنائی با مباحث مربوط به تطورا انسان و دگرگونی های جسمی و مراحل سیر تطورا و رگانیسم انسان است که در حوزه انسان شناسی فیزیکی بررسی میشود و مبانی و اصول و روش های علم انسان شناسی نیز مورد بحث و اشاره قرار میگیرد.

سرفصل دروس: (۲۳ ساعت)

۱- مروری بر تلاش ها، رویدادها، و فعالیت ها

- ۱) پیش و آگاهی در زمینه مباحث و موضوعات فیزیکی (جسمی) انسان تا ۱۲۴۰
- ۲) دوران بین ۱۲۴۰ و ۱۸۶۶
- ۳) مسافرت ها
- ۴) گسترش علوم طبیعی
- ۵) اولین طبقه بندی های نژادی
- ۶) اولین تلاش ها در زمینه جمجمه سنجی
- ۷) اولین مطالعات و بررسی های مربوط به دوران عاقل تاریخ
- ۸) اولین مطالعات و بررسی های مربوط به "پالئوآنتروپولوژی"

۲- انسان شناسی فیزیکی

۱) تعاریف

۲) تاریخچه

۳) تقسیمات

۴) روش ها

۳- منشاء و تطورا انسان

- ۱) بررسی نظریه ها و عقاید مربوط به منشاء حیات و تطورا انسان
- ۲) مقایسه و تعریف مفاهیم "تطور" و "تکامل" و ارتباط مفاهیم با واژه
- ۳) پیدایش نظریه تطورا در علم انسان شناسی

استخوان شناسی

۱۲

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنائی مقدماتی دانشجویان رشته باستانشناسی با مبانی و اصول " استخوان شناسی"، (ازدستگاه حرکتی (هریوط به " دستگاههای ارتباطی" درحوزه

کالبدشناسی

رئوس مطالب: ۳۴ ساعت

۱- مقدمات کالبدشناسی

الف- دستگاه حرکتی }
 ۱- استخوان شناسی
 ۲- مفصل ، مفصل شناسی
 ۳- عضلات ، عضله شناسی

ب- دستگاه اعصاب

پ- دستگاه حسامه (اعضای حواس پنجگانه

۲- استخوان شناسی

۱- تعاریف و اصطلاحات

۲- انواع استخوان ها

۳- ناهمواریهای استخوانی

۴- ساختمان استخوانها

۵- جریان و استخوانی شدن استخوانها

۶- همپتوزنز " استخوان

۷- رشد مجدد و نوسازی استخوان (۲۸)

- ۳- انسان سنجی : روش های اندازه گیری اندام های بدن انسان
- ۴- حیوان سنجی : روش های اندازه گیری اندام های بدن حیوان
- ۵- استخوان سنجی : روش های اندازه گیری اندام های استخوان
- ۶- تشخیص و تخمین سن اسکلت
- ۷- تقییمات سیستم اسکلتی

۱- جهت های تشریحی بدن

۲- سطوح تشریحی بدن

۳- حفره های تشریحی بدن

الف : قسمت محوری - سر - گردن - تنه

ب : قسمت های اندام : اندام های فوقانی: اندام های تحتانی

۴- سر و گردن

۵- تنه

۶- اندام های فوقانی

۷- اندام های تحتانی

۸- روش های حفاری (در ارتباط با استخوان)

۹- روش های نگهداری آثار و بقایای استخوانی

۱۰- روش های ترمیم و بازسازی آثار و بقایای استخوانی

۱۱- روش های " موزه ای " کردن بقایای استخوانی " بازسازی شده "

۱۲- بررسی ها و بازدیدهای اکتشافی و علمی

۱۳- گزارش نویسی (بر اساس روش نظری عملی- بالینی بررسی ها و بازدیدها)

۱۴- ترتیب کنفرانس - بحث تبادل نظر

باستان شناسی و هنربیش از تاریخ ایران از آغاز تا پایان استقرار دژدهکده

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: باستان شناسی و هنربیش از تاریخ بین النهرین

هدف: آشنائی دانشجویان با فرهنگ و تمدنهای پیش از تاریخ ایران از

آغاز تا پایان استقرار دژدهکده ها.

سرفصل دروس: (۳ ساعت)

- ۱- تاریخچه مختصرو فشرده مطالعات باستان شناسی ایران.
  - ۲- موقعیت طبیعی ایران و تاثیر آن در تکوین و تطور فرهنگ ها.
  - ۳- موقعیت طبیعی ایران و تاثیر آن در تولید غذا.
  - ۴- بررسی آثار باستانی در ایران به ویژه در دوران پارینه سنگی و میان سنگی (دوران جمع آوری غذا).
  - ۵- بررسی آثار باستانی در ایران در دوران آغاز تولید غذا.
  - ۶- بررسی آثار باستانی در ایران در دوران تولید غذا از طریق کشاورزی و دامداری و ایجاد دهکده های دائمی.
  - ۷- بررسی ارتباط فرهنگی بین نقاط مختلف باستانی در ایران در هر یک از دورانهای نامبرده فوق.
- این درس با بازدید همراه است.

باستان شناسی ایران در آغاز شهرنشینی

تعداد واحد: ۲

۱۴

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: باستان شناسی و هنر پیش از تاریخ ایران از آغاز تا پایان استقرار در دهکده

هدف: آشنائی با فرهنگها و تمدنهای ایران در دوران شهرنشینی در مناطق مختلف باستانی ایران

سرفصل دروس: (۳۴ ساعت)

- تعریف شهرنشینی و عوامل تشکیل دهنده فرهنگ شهرنشینی

- شناخت شیوه های زندگی در این دوره با توجه به تحولات اقتصادی - اجتماعی، و پیدایش تخصص های فنو ارتباطات فرهنگی با مناطق فرهنگی همزمان دور و نزدیک

- شیوه استفاده از یافته های فرهنگ مادی و استفاده از آنها در بازسازی سیستم های اقتصادی - سیاسی و اجتماعی

آشنائی با جوامع فرهنگی فلات ایران در طول هزاره پنجم و چهارم ق. م از طریق حفاریات انجام یافته و بررسیهای باستان شناسی در مناطق گوناگون فرهنگی - در فلات مرکزی

این درس با بازدید همراه است.

باستان‌شناسی و هنر عیلام
(آغاز دوره تاریخی)

تعداد واحد: ۲

۱۵

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف: شناخت و بررسی فرهنگ و هنر عیلام بر اساس متون و آثار مکتوبه باستان‌شناسی و آشنائی با تمدن عیلام

رئوس مطالب: ۱- تحقیق و بررسی فرهنگ و تمدن عیلام و معرفی خط تصویری (هیکتوگرافی) و پیر توعیلامی در نقاط مکتوبه مانند شهاداد چقا پیش
۲- معرفی قابلیت‌های بدست‌آمده (الواح گلی) و مهرها و سیلیندرها و کتیبه‌های مکتوبه

۳- شناخت و بررسی تمدن و هنر قوم عیلامی در بین‌النهرین و ایران

۴- شناخت و بررسی معماری و اشیاء بدست‌آمده

۵- نگاهی به سفالگری و سایر هنرهای این قوم

۶- شناخت هنر و مجسمه‌های بدست‌آمده از آن زمان و سایر هنرها

۷- معرفی چندینای ایلامی در ایران و بین‌النهرین

باستان شناسی و هنر ایران در هزاره اول

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

۱۶

پیشنیاز: باستان شناسی و هنر ایران در آغاز شهرنشینی

هدف: آشنائی دانشجویان با فرهنگهای فلات ایران از اواخر هزاره دوم تا اوائل هزاره اول ق. م. حائز اهمیت فراوان میباشد.

سرفصل دروس: (۳۴ ساعت)

- مطالعه آثار و بقایای جوامع مستقر در این زمان
- شناخت فرهنگ های نقاط مختلف در هزاره اول ق. م.
- مطالعه سیر تدریجی و تکامل و نفوذ آنها در یکدیگر.
- بررسی نفوذ تمدنهای همجوار در آثار هنری و سایر امور فرهنگی هزاره اول.
- نفوذ و اثرات آن تمدنها در ابداع آثار هنری تمدنهای بعد
- نفوذ و اثرات آن تمدنها در ابداع آثار هنری تمدنهای بعد
- در این دوره مناطقی مانند، مارلیک، حسنلو، زیویه، جیحون، خورویین، املش، کلورز، قیطریه، سیلک کاشان (قبور هزاره اول، قبرستان ب) ایذه و غیره مورد مطالعه قرار میگیرد.
- این درس با بازدید همراهِ است.

باستانشناسی مادو هخامنشی

تعداد واحد: ۴

۱۷

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ۱۲

- هدف: شناخت و شناسایی فرهنگ و هنر دوره مادو هخامنشی و بررسی آثار این دوره بر اساس مطالعات و تحقیقات انجام یافته بویژه بررسیهای باستانشناسی و آشنائی با تمدن های فوق الذکر
- رغوس مطالب: مطالعه درباره مهاجرت آریائیها و خط سیر آنها و اسکان مادها در قسمت شمال غربی ایران و غربیتر قوم پاریس به جنوب ایران.
- ۲- مطالعه تمدنهای دوقوم مادو پاریس بر اساس نوشتههای مورخین یونانی
- ۳- بررسیهای آثار باستانی مکشوفه از دوره مادها و در اکتال باستانی نوشیجان با باجان، گودین شپه و زبویه و مطالعه هنر سفالگری - فن ساختن و نقش و لعاب
- ۴- مطالعه در مذهب، اخلاق و آداب و رسوم و علوم و خط و زبان در این دوره طرز تدفین و مقایسه و پیکرشناسی
- ۵- مقایسه تمدن و هنر آنها با کشورهای اورارتو، مصر، سکاکی، آشور، یونان آسیای صغیر
- ۶- مطالعه ویژگیهای هنرها منشی و گسترش آن در سرزمینهای ملل تابعه
- ۷- آشنائی با مراکز و ساتراپیهای این دوران و نحوه زندگی آنان
- ۸- بررسی و تخمین درباره هنر بویژه معماری عصر هخامنشی مانند، پاسارگاد تخت جمشید، شوش
- ۹- آشنائی با نقوش برجسته و کتیبههای دوره هخامنشی مانند، تخت جمشید، شوش، بیستون، همدان،

۱۰- مطالعه اشیاء مکشوفه مانند الواح زروسیم، جامها، بشقابها، ریپون‌ها
ظروف شیشه‌ای

۱۱- بررسی و مطالعه هنرزرگری این زمان که حائز اهمیت تاریخی است

۱۲- بررسی و شناخت فرهنگ‌ها و تمدنهای ملل تابعه.

باستان شناسی و هنر اشکانی

تعداد واحد: ۲

۱۸

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: باستان شناسی و هنر ما دوهخامنشی

هدف: آشنا نمودن دانشجویان با باستان شناسی و هنر دوران اشکانی و شناخت کامل آثار این دوره.

سرفصل دروس: (۳۴ ساعت)

- کلیاتی درباره نقاشی دولت هخامنشی و تشکیل حکومت سلوکی ها
- بحثی درباره تاریخ اشکانیان با توجه به مدارک باستان شناسی
- بررسی فرهنگ و خصوصیات کلی هنر ایران در آغاز دوران اشکانی
- بررسی مذهب و آداب و رسوم و اخلاق به ویژه طرز تدفین اجساد در این

دوره

- معرفی مراکز و محل های که آثار دوره اشکانی در آن نقاط بدست

آمده است.

- بحث اجمالی درباره قوم اشکانیان و روابط آنها با روم و چین در

این زمان

- وسعت دولت اشکانی: ویژگیهای آثار فرهنگی، صنعتی و هنری این

زمان مانند معماری، گچ بری، حجاری، مجسمه سازی، بیکر تراشی، نقاشی دیواری، صنعت شیشه سازی، زرگری، سفالگری به ویژه ریتونها و قمقمه ها و آفتورا و قفس

لعاب دادن ظروف سفالین و شرح مهرها و سکه های آن زمان

در این رابطه نقاشی را که باید مورد مطالعه قرار گیرد عبارت است از:

در استان فارس - استخر، قمرابونصر، تل ضحاک (دارا بگردد)

در استان باختران، بیستون، معبدکنگا و، گورستان پارتی طاق بیستان
و نقش برجسته سرپل ذهاب .

در استان خوزستان - دستوا (شوشتر)، شمی (مال امیرایذه) - بسرده
نشاندۀ و سر مسجد و گله که (مسجد سلیمان) شوش

در استان همدان - تپه مصلی، محل سنگ شیزودینور و محل های دیگری
مانند: تنگ سروک (بهبهان)، خوره محلات، قوشه یا قومس (دامغان) گرمی
(اردبیل) کوه خواجه (زابل) سدکندر (ترکمن صحرا) بایدکا ملا" مورد توجه
مطالعه و بررسی قرار گیرد .

و در خارج از ایران - کاخ آشور، هاترا (الحضر) سامره، کیش، نیپور،
بابل، تیسفون، سلوکیه (ذریین النهرین)، نساء (عشق آبا دشوری)، دور اروپوس
در کناره فرات (سرحد عراق) باید مطالعه و بررسی شود. مطالعه اشیا بکشف شده
از معبدنها و سند در دوره سلوکی و ساسانی که بطور پراکنده از محلهای فوق -
الذکر به ویژه اطراف باختران و گیلان (زودبار، کلورز، شام، جوبین و نوروز محله)
و... نیز باید انجام گیرد .

✽: این درس با بازدید همراه است .

باستان شناسی و هنر ساسانی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

۱۹

پیشنیاز: باستان شناسی و هنر اشکانی

هدف: آشنا نمودن دانشجویان با باستان شناسی و هنر ایران در دوران ساسانی و شناخت کامل آثار این دوره.

سرفصل دروس: (۲۴ ساعت)

- بررسی و شناسایی اجمالی و تحولات سیاسی و اجتماعی و مذهبی و اقتصادی ایران.
- مطالعه آثار دوره ساسانی به کمک مدارک تاریخی و باستان شناسی.
- بررسی و معرفی سرزمین ها و نقاط مکشوفه ای که آثار دوره ساسانی در آنها قرار دارد.
- بررسی فن و صنعت شهرسازی، معماری، حجاری، آبیاری، سدسازی و پل سازی.
- بررسی نقاشی، سفالگری، گچبری، شیشه سازی، فلزکاری و هنرهای فندگی دوره ساسانی.
- مطالعه خط و زبان و مهرها و تابلت ها و کتیبه ها و نقش های برجسته دوره ساسانی.
- مطالعه مبانی اعتقادی زمان ساسانی به ویژه آئین زرتشت، گیش مانی و مزدک و تاء شیران در تمدن و فرهنگ ایران ساسانی.
- وسعت سرزمین دولت ساسانی و حدود و شهبوران.
- علوم و فرهنگ و هنرهای مختلف در این زمان.
- علل انقراض دولت ساسانی و نقش اسلام در انهدام رژیم ساسانی.

برای معرفی هنر و فرهنگ ساسانی محل های زیر بایدمورد مطالعه قرار گیرد:

در استان فارس: فیروزآباد، نقش رجب، نقش رستم، داراب، بیضاپور، برم دلك، گيوم، سرمشيد، فراش بند، آتشكده خيرآباد، سروستان، استخر و قصر ابونصر، كاريان، نورآباد ممسنی و آثار ساسانی تخت جمشيد.

در استان خوزستان: ایوان کرخه، دستوا (شوشتر) پل و بندماهی بازان، پل شاهپور (شوشتر) و آثار ساسانی شوش.

در استان باختران: قصر شیرین، طاق بستان، بیستون، طاق گرا، دوسرسین، قلعه شاهین، آثار ساسانی کنگاور، بردعاشقان (سرپل ذهاب).

در استان اصفهان: یزدخواست، آتشگاه اصفهان، آتشکده نیاسر (کاشان)

در استان مرکزی: تپه میل و جال ترخان (شهرری) آتشکده قلعه دختر (قم)

کاخ ساسانی تپه حصار دامنات و آثار ساسانی کوه خواجه در زابل و آتشکده با زهور، آذر فرتیغ در خراسان و نیز اشیاء مکشوفه از قزوین، ساری، گلاردشت و ورامین که مربوط به دوره ساسانی است بایدمورد مطالعه قرار گیرد.

- آشنائی با آثار ساسانی موزه لنینگراد روسیه به ویژه کپی جامه های

نقره مکشوفه در پریم روسیه که در موزه ایران باستان نگهداری میشود و معرفی سایر آثار ساسانی در موزه های مختلف جهان.

*: این درس با بازدید همراه است.

باستان‌شناسی و هنر اسلامی ایران (۱)

تعداد واحد: ۲

۲۰

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنایی دانشجویان با تحولات اجتماعی و دگرگونی‌های فرهنگی حاصل از ظهور اسلام در هنر ساسانی

سرفصل دروس: (۳۴ ساعت)

- آشنایی با عوامل عمده تشکیل دهنده هنر اسلامی
- آشنایی با عوامل ظهور اسلام و شرح محیط اجتماعی و زندگی پیامبر اسلام (ص)
- شناخت مبانی عقیدتی و جهان بینی اسلامی در صدر اسلام
- تاءثیر معنوی و مذهبی اسلام در درک حقایق و جاذبه آن در بین طبقات مختلف جامعه
- آشنایی با غزوات پیامبر اسلام (ص) و علت تاءثیر آن در ترویج اسلام
- ارتباط جامعه مسلمین با ساسانیان و سبب نقراض حکومت ساسانی
- آشنایی با آخرین برخوردهای ایران و اعراب و پذیرش دین مبیین اسلام توسط جامعه ایرانی آن روز
- آشنایی با کلیه صنایع و هنرهای متداول ایرانی که عیناً " تحت نفوذ اسلام قرار گرفت و بصورت هنرهای " عرب ساسانی" تجلی کرد مانند سکه‌های متداول قرن اول تا چهارم هجری قمری و...
- آشنایی با فضای فکری و هنر و فرهنگ اسلامی آن دوره

- تغییرات سیاسی و اجتماعی و اقتصادی و هنری جامعه ایرانی پس از ظهور اسلام (از زمان خلفای راشدین تا اواخر ساسانیان و آل بویه) و نقش آن در فرهنگ همان دوره .

- بررسی و معرفی نمونه های عمده آثار هنری صدر اسلام در زمینه های مختلف و تجزیه و تحلیل آنها .

- آشنائی با هنر معماری (به ویژه مساجد) و اماکن عمومی .

- بررسی هنرهای متفرقه تعریف چگونه پیدایش خطوط (کوفه و نسخ) و نحوه تحول آنها به اقلام سته با اختصار و تشریح نقش عمده ای که خط و خوشنویسی در تکوین هنر اسلامی ایفا نموده است و چگونه تحول تصویرنگاری در هنر اسلامی .

- آشنائی با گسترش و نفوذ اسلام در شمال آفریقا ، مصر ، تونس و مراکش و جزایر

مدیترانه و اسپانیا با اختصار و چگونه تشکیل خلافت های بنی امیه ، بنی عباس -

فاطمیان ، ایوبیان و مملوکان . و چگونه تحول و توسعه و پیشرفت هنر اسلامی در این ادوار به ویژه خط و نقاشی .

* این درس باید از دید همراه است .

باستان شناسی و هنر اسلامی ایران (۲)

۲۱

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: باستان شناسی و هنر ایران اسلامی (۱)

هدف: آشنائی دانشجویان با باستان شناسی و تاریخ هنر قرن پنجم لغایت نهم هجری قمری.

سرفصل دروس: (۳۴ ساعت)

- بحث کلی درباره هنر معماری و خصوصیات فضا های مختلف مانند طاق و تویزه.
  - بحث درباره رابطه شکل در سبکهای مختلف معماری با عوامل جغرافیائی و خصوصیا اقلیمی، مصالح و ابزار کار.
  - خصوصیات و شکل ساختمان اجتماعی، فلسفه و جهان بینی حاکم هر دوره.
  - بحث درباره چگونگی بررسی و شناخت معماری دوران های مختلف به کمک اسناد و مدارک و معرفی آنها.
  - بحث درباره سبک شناسی معماری ایران و تقسیمات مربوط به آن
  - معرفی و بحث درباره ابنیه دوره اسلامی و آثار معماری آنها در دوره های مختلف
  - بویژه مساجد و اماکن مذهبی.
  - بحث درباره نقش عوامل سیاسی، اجتماعی و اقتصادی در دگرگون ساختن و شکل بخشیدن به سبکهای مختلف معماری دوره اسلامی ایران.
  - بررسی هنرهای ظریف و تزئینی در این دوران و سیر تحول آن بخصوص پیوستگی آن به سنت های ملی.
  - شناخت روشهای آرایش و پیرایش بنا های اسلامی، مانند حجاری، گچ بری، کاشی کاری، موزائیک سازی، کاربرد آجرهای ساده لعابدار منبت، شیشه کاری، مقرنس و گوشواره های تزئینی در بنا، شیارهای تزئینی و کتیبه های تزئینی بیج ها و استفاده از کاشیهای معرق، معرق های گچی و معقلی و رنگ آمیزی و نقاشی بناها.
  - بررسی و مطالعه پیدایش منار (مآذن) و گلدسته در مساجد.
- این درس با بازدید همراه است.

- شناخت روشهای آرایش و پیرایش بناهای اسلامی ، مانند حجاری ، گچ-بری ، کاشی کاری ، موزائیک سازی ، کاربرد آجرهای ساده لعابدار منبت ، شیشه کاری ، مقرنس و گوشواره های تزئینی در بنا ، شیارهای تزئینی و کتیبه های تزئینی پیچ ها و استفاده از کاشیهای معرق ، معرق های گچی و معقلی و رنگ آمیزی و نقاشی بناها .

- بررسی و مطالعه پیدایش منار (ماء ذن) و گلدسته در مساجد .

این درس با بازدید همراه است .

باستانشناسی و تاریخ هنر ایران اسلامی (۲)

۲۲

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: باستان شناسی و هنر ایران اسلامی (۲)

هدف: آشنائی دانشجویان با هنر و فرهنگ و آثار هنر اسلامی از قرن ۱۰ تا عصر حاضر.

سرفصل دروس: (۳ ساعت)

نظراجمالی درباره شکل ساختمان اجتماعی، فلسفی و سیاسی و جهان بینی این زمان و تجزیه و تحلیل روابط و اختلافات فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و حکومتی آن با همسایگان مجاور و نقش نفوذ فرهنگ غربی در آثار هنری و فرهنگی ایران.

آشنائی با کارهای هنری سفال سازی، فلزکاری و سایر هنرهای تزئینی.

آشنائی با اماکن مذهبی، مساجد و معماری این قرون و علل پیشرفت و رکود آن در اثر نفوذ فرهنگ غرب و شرق، معرفی و بحث در مورد معماری مذهبی و غیرمذهبی دوره های صفوی - افشاریه - زندیه و قاجاریه.

این درس با بازدید همراه است.

هنر فلزکاری اسلامی

تعداد واحد: ۴

۴۳

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنائی با فلزکاری و اهمیت آن در دوران اسلامی و بررسی و مطالعه آثار فلزی موجود در موزه‌ها.

سرفصل دروس: (۳۴ ساعت)

- اهمیت فلز در شناخت هنر و تمدن اسلامی آن.
  - بررسی مختصر سابقه تاریخی فلز در ممالک اسلامی و سیر تحولی و تکاملی آن از صدر اسلام تا عصر حاضر.
  - مطالعه و کاربرد فلز و نقشه‌ای که فلز در تحولات تاریخی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و بخصوص مذهبی داشته است (شرح بیت‌ها، سنجاقهای نذری، تندیل‌ها و بیتون‌ها، مسکوکات و غیره). بررسی آلات و ادوات فلزی نجومی و تشریح چگونه پیشرفت علوم در رابطه با ترقیات در امر فلزکاری.
  - علل برتری فلزکاری در مراکز خاص و مقایسه آنها با مراکز دیگر همزمان.
  - از جمله کاربردهای فلزات گرانبها در ادوار پیش از اسلام که باعث بوجود آمدن اختلاف طبقاتی در جامعه می‌گردید و منع استفاده از این ظروف سیمین و زری ظروف در رفع احتیاجات روزانه در اسلام.
  - مطالعه و بررسی نقوش طرحهای مختلف در تزئینات فلزی و ارتباط آن با عقاید مذهبی و علوم نجومی. تحقیق بر روی انواع شیوه‌های خط نگاری بر روی فلز و تشریح اهمیت فلز اسلامی در رابطه با خط و هنر خوشنویسی.
- * : این درس با بازدید همراه است.

باستان شناسی و هنرپیش از تاریخ بین النهرین

تعداد واحد : ۲

۲۴

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : مبانی باستان شناسی

هدف : آشنائی با فرهنگها و تمدنهای پیش از تاریخ بین النهرین از آغاز تا پایان دوره اروک

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

- ۱- موقعیت طبیعی بین النهرین و تاثیر آن در تکوین و تطور فرهنگها
  - ۲- بررسی آثار باستانی بین النهرین در دوران های پارینه سنگی و میان سنگی (دوران جمع آوری غذا) .
  - ۳- بررسی آثار باستانی بین النهرین در دوران آغاز تولید غذا و تاثیر- موقعیت طبیعی محیط و چگونگی تطور تولید غذا از طریق کشتا ورزی و- دامداری و تاثیر تولید غذا در روند فرهنگی .
  - ۴- بررسی آثار باستانی بین النهرین در دوران تولید غذا و تاثیر آن در- روند فرهنگی (چارمو، حسونا، سامره، حلف، عبید، دوره اروک.
  - ۵- بررسی ارتباط فرهنگی بین نقاط مختلف باستانی بین النهرین در- هریک از دورانهای نامبرده .
- امید است در آینده نزدیک این درس با بازدید همراه باشد.

هنرمعماری بین‌النهرین در دوران تاریخی

تعداد واحد: ۴

۲۵

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: باستان‌شناسی پیش از تاریخ بین‌النهرین

هدف: آشناساختن دانشجویان با باستان‌شناسی، هنرمعماری

بین‌النهرین در دوران تاریخی

سرفصل دروس: (۳۴ ساعت)

- شناخت هنر و شیوه‌های هنر ساکنان بین‌النهرین در طول هزاره‌های چهارم و سوم و دوم و اول پیش از میلاد در دورانهای آغاز ادبیات (دوره‌های اوروک و جمدت نصر) دوران سه‌گانه سلسله‌های قدیم، سلسله آگاد، سلسله لاکاش و دوران نوسوم این، لارسا - مادی - اشنونا - آشور قدیم - کاسیتها - هوری - متیانها - آشور میانی - امپراطوری - آشور و کلدانیها و سلسله‌های بابل قدیم
- روابط و تاثیر هنری و فرهنگی هریک از دورانهای فوق بر دیگری و تاثیر کلی آنها بر سیر تکامل تمدن بشر
- مطالعه معماری، مجسمه‌سازی، پدیدایش خط، مهرهای استوانه‌ای ادبیات و پیوندهای هنری آنها با جوامع همجوار
- مطالعه شیوه‌های زندگی - روابط اجتماعی - اقتصادی و سیاسی در دوران حکومت آگادها - بابلیها و آشوریها

(۴۷)

باستان‌شناسی و هنرمصر باستان

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنائی با فرهنگ و آثار باستانی و هنری مصر از آغاز تولد غذا تا آغاز دوره بظلمیوس.

سرفصل دروس: (۲۴ ساعت)

- موقعیت طبیعی سرزمین مصر و تاریخ آن در فرهنگ مصر باستان
- بررسی فرهنگ و آثار باستانی مصر از آغاز تا تشکیل سلسله اول
- بررسی فرهنگ و آثار باستانی مصر از آغاز سلسله اول تا پایان سلسله ششم (دوره سلسله‌های قدیم).
- بررسی فرهنگ و آثار باستانی مصر در دوران فترت اول و سلسله‌های متوسطه
- بررسی فرهنگ و آثار باستانی مصر در دوران فترت دوم
- بررسی فرهنگ و آثار باستانی مصر در دوران سلسله‌های جدید (سلسله‌های هفدهم تا نوزدهم).
- بررسی فرهنگ و آثار باستانی مصر در دوران سلسله بیستم تا دوره تسلط بظلمیوسیا.
- ارتباط فرهنگی مصر باستان با فرهنگ‌های مجاور و بین‌النهرین.

باستان‌شناسی و هنر آسیای صغیر

تعداد واحد: ۲

۲۷

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنا نمودن دانشجویان با باستان‌شناسی و هنر آسیای صغیر در دوران تاریخی

سرفصل دروس: (۲۴ ساعت)

۱- بررسی هنر و تمدنهای اقوام مستقر در آسیای صغیر از ابتدای هزاره دوم پیش از

میلاد (آقا زامیرا طوری هیتی) تا اواخر اورارتو و فریژیها

۲- بررسی هنر و ویژگیهای معماری هیتی و تعیین قلمرو استقرار این امپراطور

در آسیای صغیر

۳- آشنائی با فرهنگ و هنر معماری امپراطوری اورارتو، معرفی مراکز استقرار

آنها مطالعه تا شیر هنر اورارتو بر فرهنگهای بخش غربی ایران.

۴- بررسی مراکز اورارتو و منطقه آذربایجان و تعیین حدود قلمرو آنها

تا شیریندیزی متقابل هنر اورارتو و غرب ایران از یکدیگر.

۵- بررسی هنر و فرهنگ فریژیها در بخش مرکزی آسیای صغیر، تعیین قلمرو

استقرار آنها و مقایسه هنر این قوم با فرهنگهای شمال غربی و شمال فلات ایران.

۶- بررسی هنر و معماری اورارتو و مقایسه آنها با هنر و فرهنگ مادها

و تعیین ویژگیهای هنری هر یک از آنها با توجه به یافته‌های باستان‌شناسی.

۷- بررسی دقیق شه باستانی "کول تپه" *RÜL TEPİ* - در رابطه با

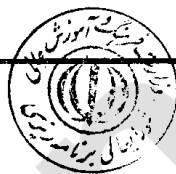
چگونگی کشف تا بلنشا و کتیبه‌های خط میخی و مهرهای استوانه‌ای.

۸- موقعیت طبیعی آسیای صغیر و تاثیر آن در تکوین و تطور فرهنگها

۹- خلاصه سیر تکامل و تاریخچه علم باستان‌شناسی در آسیای صغیر و سواحل

شرقی دریای مدیترانه.

(۴۹)

- ۱۰- بررسی و معرفی آثار باستانی از دورانهای پارینه سنگی ، میان سنگی و نوسنگی ، عصر مس و عصر مفرغ (تادوره تاریخی)
- ۱۱- مطالعه و بررسی ارتباط فرهنگی بین نقاط و مختلف باستانی آسیای صغیر و تاثیر پذیری آنها از هنر بین النهرین.
- ۱۲- مقایسه فرهنگهای پیش از تاریخ آسیای صغیر ها فرهنگهای هم دوره در ایران.
- ۱۳- بررسی آثار ساختمانی و ویژگیهای معماری این دوره
- ۱۴- بررسی و مطالعه خلاصه اوضاع اجتماعی و عقاید مذهبی این سرزمین در طول این دوره

شناخت سکه و میزبان

۷۸

تعداد واحد: ۴

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف: بررسی و مطالعه مهرها و گل نوشته‌ها به ویژه از نظر نقوش و خطوط روی آنها، شناخت روش مبادلات تجاری در روزگاران باستان و پیدایش سکه و معیار آن در دوران مختلف.

سرفصل دروس: (۴۸ ساعت)

- آشنائی دانشجویان با نقوش روی مهرها از نظر ترجمان عقیدتی و فکری ماحیان آنها.

- آشنائی دانشجویان با مهرهای مسطح، مخروطی، استوانه‌ای و حلقوی.

- آشنائی و مطالعه دانشجویان با مهرهای پیش از تاریخ ایران

- آشنائی و مطالعه مهرهای تاریخی ایران (ماد، هخامنشی، اشکانی، ساسانی و غیره).

- آشنائی و مطالعه مهرها و نگین‌های دوره اسلامی.

- آشنائی دانشجویان با شیوه معاملات پایا پای پیش از پیدایش سکه

- آشنائی با پیدایش اولیه سکه در لیدی و در ایران

- آشنائی با شکل و نوع سکه‌های اولیه مانند شمش مکشوفه نقره‌ای در نوشجان تپه (متعلق به دوره ماد).

- آشنائی با سکه‌های مختلف دوره هخامنشی (دریک، شکل، ایل، و...)

- آشنائی با طریقه ضرب سکه در دوران تاریخی (سکه و سرسکه)

- آشنائی با سکه‌های زمان الیمائی، پارتی، ساسانی، و ضرابخانه‌های مختلف این زمان‌ها.

- آشنائی با آلیاژهای نوع سکه‌های (طلا، نقره، مس، سرب)

- آشنائی با سکه‌های صدر اسلام (عرب ساسانی)

- آشنائی با سکه‌های رایج خلفای اموی و عباسی.

- آشنائی با سکه‌های رایج و معیار آن‌ها از قرن چهارم هجری تا زمان زندیه.

- تجزیه و تحلیل برخی نقوش روی سکه‌ها که بطور سمبلیک در دوران‌های مختلف اسلامی وجود دارند و تاءثیر این نقوش از نظر سیاسی، اجتماعی و فرهنگی هر دوره، این درس با

بازدید همراه است.

هنرنقاشی و مینیاتور در ایران

تعداد واحد: ۲

۲۹

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنائی دانشجویان با هنر و تکنیک نقاشی های دیواری و مینیاتور -

سازی در ایران .

مرفصل دروس: (۲۴ ساعت)

- تعریف هنرنقاشی و مینیاتور .
  - بررسی نقاشی در ادوار مختلف پیش از تاریخ در ایران و . . . . .
  - بررسی نقاشی های "دیواری" دوره اشکانی و دوره ساسانی.
  - نقش نقوش دیواری در اوایل اسلام .
  - بررسی کتب موردورانیهای مختلف اسلامی
  - سبک های مختلف بغداد، تبریز، شیراز و هرات و . . . . .
  - آشنائی مختصرا هنرمندان معروف هر دوره .
  - نفوذ نقاشی چینی و ایران در یکدیگر و مقایسه آنها .
- * : این درس با بازدید همراه است .

باستان‌شناسی و هنریونان و روم

تعداد واحد: ۲

۳۰

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنائی نمودن دانشجویان با باستان‌شناسی و هنریونان و روم

سرفصل دروس (۴ ساعت)

۱- بررسی موقعیت طبیعی سرزمین یونان و روم و تاثیر آن در هنر و فرهنگ آنها

۲- تاریخچه هنر و باستان‌شناسی یونان و روم و رابطه فرهنگی آنها با یکدیگر در دوران باستان

۳- بررسی مراکز مهم آنها و تعیین حدود گسترش فرهنگ و هنر این دو سرزمین

۴- آشنائی با مراکز مهم یونان و روم در آسیای صغیر و مطالعه آثار مکشوفه از مراکز فوق

۵- بررسی هنر معماری و نقاشی و مجسمه‌سازی در دوره‌های آرکانیک و کلاسیک و هلنی یونان

۶- مطالعه و بررسی باسک‌های یونان و روم در ادوار مختلف

۷- بررسی تاثیر هنریونان و هنر ایران بر یکدیگر خصوصاً " بعد از حمله اسکندر به این سرزمین.

۸- آشنائی با هنر معماری، پیگس تراشی و نقاشی روم

حفاظت اشیاء باستانی (۲)

تعداد واحد: ۲

۳۱

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: چگونگی حفاظت آثار مرمت بناهای تاریخی (۲)

هدف: آشنائی دانشجویان با عوامل تخریب و ضایعه برآثاری که از مواد

آلی ساخته شده اند و همچنین روش های حفاظت و مرمت آنها

سرفصل دروس: ۳۴ ساعت

الف- چگونگی تاثیر عوامل محیطی مانند نور، رطوبت، عوامل بیولوژیکی و

غیره برآثاری نظیر نسخ خطی، نقاشی، آثار چوبی، پوستی، پارچه، عاج

و تضعیف بافت داخلی آنها

شناختی شیمیایی و فیزیکی ضایعات و طبقه بندی آنها، مقاومت بافت آثار در برابر

عوامل بیولوژیکی مانند چوب و کاغذ و ساختمان شیمیائی آنها بررسی پوسیدگی

کاغذ، تغییر رنگ و دلایل آن- جملات میکروارگانیزم ها بر کاغذ و انواع لیگ

و پارچه ها- علل پوسیدگی لایه های رنگ نقاشی.

ب- چگونگی تاثیر عوامل محیطی و بیولوژیکی و نمکهای محلول و غیر محلول بر

آثار فلزی، سفال، سنگ، شیشه و تضعیف بافت داخلی آنها. ارتباط بین نحوه

ساخت اینگونه آثار با حفاظت و مرمت آنها- خوردگی فلزات و مکانیسم آن.

روشهای حفاظت و مرمت مس و آلیاژهای آن طلا و نقره و اشیاء آهنی چگونگی

حفاظت سفال و بازسازی علمی آثار سفالین

توضیح- روش مطلوب برای تدریس این درس استفاده از لابراتور و بازدید

آثار و کارگاههای مرمتی است.

باستان‌شناسی و هنر سرزمین‌های اسلامی

۳۲

تعداد واحد: ۴

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنایی دانشجویان با چگونگی پیدایش هنر اسلامی در آسیای
صغیر (ترکیه).

سرفصل دروس: (۴۸ ساعت)

چگونگی پیدایش هنر اسلامی در سرزمین آسیای صغیر و تبدیل هنر بیزانسی

به هنر اسلامی.

آشنایی دانشجویان با هنرهای متمایز، از قبیل هنر دوران سلجوقیان

روم و عثمانی که مشتمل بر انواع معماری و هنرهای مستطرفه (سفال گسری،

فلزکاری، خوش‌نویسی و نقاشی، قالیبافی و نساجی، منبت‌کاری) می‌گردد.

سیرتخول خطوط و خواندن کتیبه های اسلامی

۳۳

تعداد واحد : ۴

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

هدف : بیان و آموزش چگونگی پیدایش اقلام مختلف خطوط اسلامی ، سیرتخول دگرگونی این اقلام ، و معرفی خوشنویسان نامور ایرانی از آغاز اسلام تا پایان سده سیزدهم هجری قمری و خواندن کتیبه ها

سرفصل دروس : (۶۸ ساعت)

- پیشینه خوش نویسی در ایران
  - نگاهی به سیم ایرانیان در فرهنگ و تمدن اسلامی
  - پیشینه خط عربی
  - پایه گذاری هنر خوشنویسی
  - اقلام سته (محقق ، ریحان ، ثلث ، توقیع ، رقاع ، نسخ
  - اقلام ویژه ایرانی (تعلیق ، نستعلیق ، شکسته)
  - آشنائی دانشجویان با خطوط کوفی در صدر اسلام و سیرتخول و تکامل آن
  - آشنائی با سیرتخول خطوط اسلامی در دورانهای مختلف برکتیبه های مساجد ، بناهای تاریخی ، سنگهای قبور و غیره .
- * این درس با بازدید همراه است .

کتاب آرائی

۳۴

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

هدف : بیان و شناسایی و آموختن رشته‌های هنری گوناگونی که در آرایش و تزئین نسخ خطی در ایران اسلامی متداول و معمول بوده است .

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

- ۱ - شناخت انواع جلدها (چون سوخت ، ضربی ، روغنی و غیره ...)
- ۲ - گونه‌های مختلف جدول کشی و صفحه آرائی .
- ۳ - معرفی هنرهای چون : قطعی ، افشان گری و تحریر ...
- ۴ - شناخت آرایش‌های سرفصلها (چون شمشه ، ترنج ، نیم ترنج و ...)
- ۵ - معرفی هنرمندان نامور ایران در رشته‌های یادشده در فوق

هنر خاور دور (چین و ژاپن)

تعداد واحد: ۳

۳۵

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنائی با فلسفه هنر چین و ژاپن و رابطه آن با هنر ایران در دوره‌های مختلف.

رقم - دروس: (۳ ساعت)

- خلاصه ای از تاریخ چین و شبکه‌های ارتباطی ایران و چین.
- زمینه‌های فرهنگی، سیاسی، مذهبی، تجاری و هنری بین ایران و چین.
- مطالعه و بررسی آثار و اشیاء چینی در ایران و مخصوصاً "درموزه ایران باستان".
- مطالعه و بررسی آئین بودا و گسترش آن در خاور دور به ویژه چین و ژاپن و تاثیر آن بر هنر.
- مطالعه و بررسی آئین بودا و نفوذ آن در آثار هنری در شرق ایران و ارتباط آن در نگاره‌های دور ساسانی.
- نفوذ مذهب زرتشت و آئین و دین مسیحی و بالاخره نفوذ مذهب اسلام در خاور دور و تاثیر آنها در هنر چین.
- آشنائی با مکتب‌های فلسفی چونز، لائوتسه و کونفوسیوس و رابطه با هنر.
- آشنائی با آثار هنر چین (معماری، سرامیک و چینی سازی، فن لعاب در دوره‌های مختلف، مینیاتور، نقاشی، خطاطی، ادبیات، میناسازی عاج کاری، ظروف پشمی، لاک کاری، صدف کاری، ظروف برنزی و غیره).
- آشنائی با هنر ژاپن و بخصوص تاثیر مکتب ذن در هنر ژاپن.
- تاثیر هنر چین در هنر ژاپن و بالعکس.

هنر هند

۳۶

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنایی دانشجویان با هنر هند و باطن آن با هنر ایران و تقسیم بندی طبقات مختلف اجتماعی هند در دورانهای مختلف.

سرفصل دروس: (۳۴ ساعت)

- مطالعه و بررسی هنرهای هند پیش از تاریخ در منبجودار و وها را پا .
- مطالعه و بررسی هنرهای هند و بودایی (هنر نقاشی غار آجانتا) .
- مطالعه و بررسی هنرهای هند و پرهنی
- مطالعه و بررسی هنرهای هند و اسلامی
- مطالعه و بررسی دوران استعمار و هنرهای معاصر هند .

خطوط باستانی ایران (۱)

۳۷

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : نداود

هدف : شناخت و آشنائی با کتیبه‌های باستانی و خواندن متون تاریخی

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

- آشنائی دانشجویان با پیدایش خط تصویری و سیر تکاملی آن در روزگار باستانی ، بخصوص بعثت آثاری که از خط هیروگلیفی مصری در ایران پیدا شده است .

- آشنائی دانشجویان با خطوط میخی ، عیلامی ، آشوری ، بابلی و سیرتکامل آنها .

- آشنائی دانشجویان با کتیبه‌های فارسی باستان (کتیبه‌های تخت جمشید شوش ، پاسارگاد ، بیستون ، گنج نامه و ترعه سوئز ، مصر)
- خواندن چندین متن به خطوط فارسی باستان .

خطوط باستانی ایران (۲)

۴۸

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: خطوط باستانی ایران (۱)

هدف: شناخت و آشنائی دانشجویان با کتیبه‌های باستانی و سنگ‌اوستا
و خواندن متون آن.

سرفصل دروس: (۳۴ ساعت)

- آشنائی دانشجویان با متون اوستائی
- آشنائی دانشجویان با متون پهلوی اشکانی و پهلوی ساسانی
- آشنائی دانشجویان با کتیبه‌های آرامی، سغدی، خوارزمی، یونانی
- خواندن چندین متن به خط زبان اوستائی و پهلوی.

تکنیک و هنر سفالگری در دوره اسلامی

تعداد واحد : ۲

۳۹۴۸

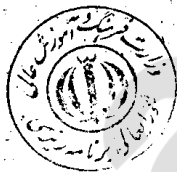
نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

هدف : آشنا ساختن دانشجویان با تکنیک هنر سفالگری و طبقه بندی سفال به خصوص سفالهای دوره اسلامی و سیر تحول آن در دوره های مختلف .

سرفصل دروس : (۲۴ ساعت)

- شیوه طبقه بندی سفالهای مکشوفه در بخشهای مختلف حفاری به طوری که سفالها را ابتدا باهم مقایسه کرده و سپس بصورت اشیاء و ظروف کامل و صالی و بازسازی میکنند .
- سفالهای مکشوفه بر اساس لایه های باستانی طبقه بندی میگردند .
- آشنائی دانشجویان با صنعت و هنر سفالگری کارگاههای گوناگون سفال سازی و تکنیک ساختن سفال و ساختن لعابهای متنوع سفالهای اسلامی .
- آشنائی دانشجویان با تزئینات و نقوش سمبلیک و خطوط تزئینی روی سفالهای دوره اسلامی به ویژه نقوش و خطوط مذهبی و هندسی (گل ، گیاه و پرندگان و حیوانات) .
- آشنائی دانشجویان با نقشهای مختلف روی سفالهای دوره اسلامی که بصورت نقوش مجلسی با روایت تاریخی تصویر شده اند .
- این درس با بازدید همراه است .

طراحی و ترسیم مدارک باستان‌شناسی
نقشه برداری و نقشه خوانی

۴

تعداد واحد : ۴

نوع واحد : نظری - عملی

پیشنیاز : ندارد

هدف : شناخت نقشه‌های باستانی ، نقشه خوانی و تشخیص عکسهای هوایی و نقشه‌های فتوگرامتری آثار باستانی و بناهای تاریخی .

سرمصل دروس : (۲ ساعت)

الف - نظری

۱ - شناخت فضا

۲ - نقشه خوانی

۳ - طراحی : الف - طراحی اشیاء

ب - طراحی فضا

۴ - مناظر و مرابا (پرسپکتیوگ

۵ - اندازه‌گیری و نقشه برداری

۶ - تهیه و ترسیم نقشه‌های عوامل معماری باستانی :

آشنائی با ارزشهای خطی

آشنائی با وسایل ترسیم

آشنائی با ترسیم مقاطع

آشنائی با میزان منحنی

۷ - آشنائی با دوربین های نقشه برداری و وسایل اندازه‌گیری

روش کاوش و بررسی آثار باستانی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد:

پیشنیاز:

۴۱

هدف درس: شناخت و آشنائی آثار باستانی (اتلال طبیعی و مصنوعی) و شیوه بررسی و شناخت محوله های تاریخی و چگونگی پژوهش و مطالعه آثار در جهت روشن ساختن فرهنگ و تمدنها

روش مطالب: ۳۴ ساعت

چگونگی تشکیل تپه های باستانی و طرز تشخیص آن از تپه های طبیعی

آشنائی دانشجویان با ابزار کار کاوش و بررسی

آشنائی دانشجویان با انتخاب محل کاوش و طبقه زدن تراشیده و انواع ترانشه های حفاری و روشهای مختلف کاوش

آشنائی با طبقه بندی اشیاء مکشوفه و طراحی سفالو

آشنائی نمودن دانشجویان با روش تمیز کردن آثار مکشوفه و استفاده از متدیرشرفته و داروهای شیمیائی در کاوش

آشنائی دانشجویان با چگونگی جمع آوری در طبقه بندی اشیاء و تشخیص تپه های

باستانی در بررسیهای باستانشناسی و نحوه تشخیص رابطه بین آثار با تمدنهای مجاور و شناخته شده

آشنائی با تهیه فیش - اتیکت - طرح و نقشه و عکس از آثار مکشوفه و عناصر معماری

بدست آمده ضمن کاوش و تهیه گزارش روزانه

موزه‌داری

تعداد واحد: ۲

۴۲

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنانمودن دانشجویان با علم موزه‌داری، شناخت وظایف موزه‌داران و چگونگی موزه‌آرایی و ثبت و ضبط اشیاء موزه.

سرفصل دروس: (۳۴ ساعت)

- آشنائی دانشجویان با تاریخچه علم موزه، اهمیت و تاءثیر موزه در آموزش و

پرورش

- مطالعه موقعیت و چگونگی ایجاد محل موزه.

- اصول کلی معماری موزه‌ها (نور صیح در موزه، استفاده از نور طبیعی و

مصنوعی)

- روش طبقه‌بندی اشیاء موزه و طرز نمایش صحیح آنها.

- کنظیم و بهترین های اشیاء موزه طبق دوره‌های مختلف و قدمت آنها. از نظر

بازدید کننده.

- چگونگی تهیه کاتالوگ، بزرگسورراهنما و اتیکت برای اشیاء مختلف موزه.

- آشنائی با روش حفظ و نگهداری اشیاء موزه از نظر جنس اشیاء (قالی،

بارجه، نسخ خطی، سرامیک، موزائیک، تابلوهای مینیاتور و نقاشی، فلزات

گچ بری و ...)

- آشنائی با فن موزه‌داری به وسیله حفظ و حراست و ثبت یا روش کاوش (شماره

حفار)

- آشنائی با شیوه‌راهنمائی و توضیح جهت بازدیدکنندگان

- آشنائی با روش تحقیق در موزه.

- آشنائی با طرز تشکیل نمایندگان هیات موقت و سایر روئایت.

* : این درس با بازدید همراه است. (۳۵)

کارشهای باستانشناسی

۴۳

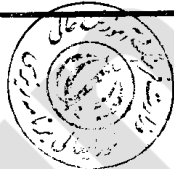
تعداد واحد: ۲۰

نوع واحد: عملی (الزامی)

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنا ساختن دانشجویان سال آخر با فعالیت های حفاری - شیوه طبقه بندی سفال، و مالی و بازاری شیوه های زندگی جوامع گذشته براساس عوامل بدست آمده فرهنگ مادی.

سرفصل دروس: چون تحصیل و مطالعه باستان شناسی در دانشگاه بیشتر جنبه نظری دارد شرکت در کارهای باستان شناسی در محوطه های پیش از تاریخ، تاریخی و اسلامی بمنظور کارآموزی بمدت یکنیم سال حداقل ۲ ماه مستلزم کارآموزی و تحقیق در کارهای علمی باستان شناسی و شرکت دانشجویان در کارگاه های حفاری بصورت عملی است و چون امکان فراهم نمودن حفاری در نقاط مختلف (پیش از تاریخ تاریخی، اسلامی) برای انجام کارهای باستان شناسی مستلزم هزینه های سنگین و سایر وسایل کارگاه ها و موررفا هی بیانی است که در وضع موجود فراهم نمودن این تسهیلات در نقاط مختلف تاریخی برای دانشگاه میسر نیست و با توجه باینکه در جمهوری اسلامی ایران مراکز آموزشی تحت پوشش یک وزارتخانه تفکیک شدن نیست و یکی از این مراکز که شاخه ای از وزارت فرهنگ و آموزش عالی مرکز باستان شناسی ایران است که تنها ارکان مسئول باستان شناسی کشور میباشد که هیئتهای متعدد بمنظور کارهای باستان شناسی به نقاط مختلف مملکت اعزام میدارد و برطبق برنامه و ضوابطی که بعد تهیه خواهد شد به صلاح دانشگاه و دانشجو^{ست} که بمدت دو سال در فصل تابستان و هر سال بمدت (۲) ماه برای کارآموزی و تعلیمات^ت فنی حفاری با هیئتهای کارگاهها اعزام شوند و با توجه باینکه مرکز باستان (۶۶)

شناسی اکثراً " از برادران باستان شناس در ارجحیت استفاده می‌کنند، خواهان دانشجویان در این مدت بر طبق برنامه دیگری در مرکز باستان شناسی و با موزه بکارهای فنی موزه‌داری و حفاظت اشیاء کارورزی نمایند. مرکز باستان شناسی در صورت تمایل می‌تواند با عقد قرارداد با اساتید مورد نظر خود در دانشگاه برای سرپرستی هئیت اعزامی استفاده نماید ولی چنانچه به عللی این تعلیمات فنی با مشکلاتی مواجه شود و عملی نگردد، برادران دانشجویان هزینه دانشگاه در یکی از نیمسالهای چهارم که بستگی به موفقیت جوی و آب و هوای منطقه تحقیقاتی خواهد داشت فقط بمدت ۲ ماه در حفاری شرکت خواهند کرد و ضمن کار آموزشی تعلیمات فنی حفاری باستان شناسی موظفند دروس عملی طبقه بندی سفال - طراحی فنی، بررسی آثار باستانی و تهیه رساله مشروح را با ارزش زیر به تعداد ۴۰ (بیست) واحد انجام دهند:

کاوش در عمل	۶۰ واحد
طبقه بندی سفال	۴ واحد
طراحی فنی	۳ واحد
بررسی آثار باستانی	۳ واحد
تهیه رساله	۴ واحد

و خواهان دانشجویان کارآموزی را بر طبق برنامه‌ای که بعداً تنظیم خواهد شد در محل موزه ایران باستان رویا مرکز باستان شناسی یا در یکی از مراکز حفظ میراث فرهنگی وزارت فرهنگ و آموزش عالی انجام خواهند داد. با استثنای خواهانانی که ما یلند در تعلیمات فنی حفاری شرکت نمایند ولی چنانچه دانشجویی بدلائل موجه امکان یافتن به حفاری را نداشته باشد می‌تواند رساله تحقیقاتی خود را زیر نظر یکی از استادان راهنما انتخاب و تحقیقاتش را با تمام برساند به صورت موضوع رساله با مشورت استاد راهنما از نیمسال دوم سال سوم تحصیلی باید تعیین و بگروه اعلام شود.

پایان نامه

۴۴

تعداد واحد : ۴

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : (۱۳۳ واحد دروس باستان شناسی و تاریخ هنر)

هدف : علاقمندان دانشجویان به شیوه تحقیق و پژوهش در موضوعات باستان-

شناسی و تاریخ هنر و استفاده از آخرین تحقیقات و داده های جدید.

سرفصل دروس : (۱۰۲ ساعت)

دانشجویان میتوانند موضوع رساله خود را با مشورت اساتید راهنما از نیمسال دوم سال سوم تحصیلی تعیین و طبق ضوابط گروه زیر نظر یکی از استادان گروه به تحقیق و تدریس رساله بپردازند، ولی تاریخ ثبت نام برای رساله نیمسال دوم سال چهارم خواهد بود.

دروس اختیاری = گروه

قالی با فنی و نساجی در دوران باستان

تعداد واحد: ۲

۴۵

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف: شناخت صنایع بسندگی، بافندگی، قالی بافی در دوران اسلامی
برفصل دروس: (۲۴ ساعت)

- آشنائی دانشجویان با هنر بافندگی پیش از اسلام و پیدایش فرش
- با زیریک در سبیری و پارچه های دوران اشکانی و ساسانی در محل های مختلف .
- آشنائی دانشجویان با شیوه پارچه بافی در دوران ساسانی با توجه به آثار موجود در موزه ها و کلیسا های مختلف .
- آشنائی دانشجویان با هنر بافندگی، زری بافی، ترمه بافی، مخمل - بافنی گلیم بافی، بافتن قالی وقالیچه در دوران مختلف اسلامی .
- آشنائی دانشجویان با قالی های زمان صفویه در موزه های مختلف دنیا .
- آشنائی دانشجویان با نقوش روی قالی ها وقالیچه ها و گلیم ها که بصورت حیوانات مختلف، پرندگان، گل و گیاه و درخت دیده میشود .
- آشنائی دانشجویان با کارگاههای قالی بافی در شهرهای مختلف در دوران اسلامی به ویژه کاشان، کرمان، یزد، اصفهان، تبریز، کاشان، مشهد .
- آشنائی دانشجویان با نوع قالیهایی بافت اراک، ساروق، مشیرآباد محلات فراها، کاشان، جوشقان، همدان، ملایر، صحنه کردستان، بیجار، آذربایجان گوراوان، سراب، اردبیل، زنجان، مرند، فشارو.....

*: این درس با بازدید همراه است .

نام درس: معماری بین‌رانش و هنرهای وابسته به معماری:

به منظور آشنایی دانش‌پژوهان از تجربیات معماری و فرهنگی هنری کشورهای همجوار معرفی هنرهای بیزانس (۱۴۶-۳۳۰ میلادی) مفید و ضروری به نظر می‌رسد شهر قسطنطنیه (استانبول فعلی) پایتخت امپراتوری بیزانس به عنوان دروازه آسیا و اروپا موجب مرکزیت و تلفیق هنرها می‌باشد. هنر بیزانس در اصل بنا به موقعیت جغرافیایی خاص به منزله پل فرهنگی هنری بین شرق و همچنین ارتباط شدید و مستقیم که با هنر ساسانیان دارد تا بیان توجه است.

شکل
ضمن تحقیق در مسائل تکنیکی و شیوه‌های ساختار بناها بحث در انواع هنرها در خدمت معماری به کار رفته و تکامل یافته است. از جمله هنر موزائیک سازی و فسک و چگونگی وسیر تحول آنها نیز مورد توجه به و بررسی قرار خواهد گرفت.
معرفی نمونه‌های ارزشمند معماری بیزانس مورد بحث در قالب موضوعات زیر اختتام می‌یابد:

الف: آثار بیزانس در کشور ترکیه:

- ۱- شهر استانبول (بعنوان مرکز بیزانس محور شنا ساسانی معماری مختلف تلقی می‌گردد. کلیسا‌های این شهر در زمان سلطان محمد فاتح عثمانی با افزودن عناصر معماری اسلامی به مساجد اسلامی تبدیل گشته است. از جمله آثار بیزانس و ترکیه می‌توان از مسجدا یا صوفیه، مسجد کاریه که پلا آن به کیبوریوم شهرت دارد، کلیسای سرگوس و باکوس که به نام مسجدا یا صوفیه کوچک معروف می‌باشد، نام برد.
  - ۲- شهرهای طرابوزان را بزنیک که قبلاً بعنوان پایتخت بیزانس نیز موراستفاد قرار گرفته آثار مختلف بیزانس را با خصوصیات متفاوت در بردارد.
  - ۳- مطالعه منطقه کاپادوکیه:
- در منطقه کاپادوکیه در شرق ترکیه غارهای طبیعی را با کمک با صحنه‌های مذهبی

مذهبی پرکنده و به حالت کلیسا درآمده است ، که بسیار قابل توجه و استثنائی است در بعضی مواردنا همواریهای سطح درونی غارها را از میان برداشته و بنا صاحب پلان و عناصر معماری است از جمله کلیسا های کارتلیک ، المالی ، کلیچ لار ب - آثار بیزانس در ایتالیا :

آثار شهر مذهبی رونا در کناره دریای آدریاتیک شامل کلیساها و مقابر و تعمیرگاههای بیزانسی است که از نظر داخلی شاهکارهای هنرموزائیک سازی به شمار می آیند . در کلیسای ساف و تباله نفوذ فرهنگی و هنری ایران محسوس می باشد که با بدست آورد تحقیق قرار گیرد .
۲- آثار روم و ناپل :

از آنجائی که معماری رومی یکی از سرچشمه های اصلی معماری بیزانس می باشد مطالعه آثار روم و ناپل باید موردتامل و تحقیق دقیق قرار گیرد و همچنین کاتاکمپها که معمولا " داخل آن جاده ها منشعب می باشد و اطراف آن مقابر قرار دارند به تنهایی حالت یک شهر را پیدا می نماید که با علائم و سبیلهای مسیحی آراسته اند .
۳- سبک ایتالیویزالتین :

در کلیسا های سبک رومانسک در جزیره سیسیل به مرکز پالرمو و همچنین کلیسا های گوتیک در ونیز و حوالی آن یعنی کلیسای مان مارکو و تورجلو که هنرموزائیک سازی بیزانس در آنها ادامه و گسترش یافته است ، برخی عقیده دارند که هنرمندان بیزانس در تزئینات داخلی این بناها شرکت داشته و گروهی دیگر ادعا دارند که هنرمندان این دوران با ویژگیهای هنری بیزانس کاملاً آشنائی داشته اند .

زبان فارسی باستان

۴۴

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

هدف : بعداً "ارسال میگردد"

فرهنگ ایران باستان

۴۷

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

هدف : بعداً ارسال میگردد

زبان فارسی میانه

۴۸

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

هدف : بعداً "ارسال میگردد"

فرهنگ و تمدن ساسانی

۴۹

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

هدف : بعداً "ارسال میگردد"

(۷۵)

هنر رمان وگوتیک

۵۱

شماره واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

هدف : آشنائی دانشجویان با هنر دورانهای رمان وگوتیک در اروپا

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

- قرون وسطی در اروپا با توجه به مسیحیت و زیربنای فلسفی آن.
- موارد شرق و غرب در هنر قرون وسطی کشورهای اروپایی
- هنر رمان - کلیساها - و هنرهای وابسته به کلیسا ، کلیسا بصورت مرکز تمدن و فرهنگ و هنر
- هنرگونیک در کشورهای اروپا - کاتدرال ها بصورت انجیل های مصور
- سبکی و هنرهای وابسته به آنها .

فرهنگ و تمدن ایران از مغول تا صفویه

۵۲

تعداد واحد : ۳

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

هدف : بعداً ارسال میگردد.

(۷۷)

فرهنگ و هنر عهد صفویه

۵۳

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

هدف : بعداً "ارسال میگردد"

(۷۸)

دروس اختیاری = گیمه

هنر رنسانس

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : اختیاری نظری

پیشنیاز : ندارد

هدف : آشنائی دانشجویان با هنر دوران رنسانس کشورهای اروپائی

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

- دوران نوزائی (رنسانس) به مرکزیت ایتالیا

- رنسانس شرقی در ایتالیا

- شیوه‌های باروک در ایتالیا و آلمان ، فلاندر ، هلند ، اسپانیا

فرانسه و انگلستان .

جغرافیای تاریخی

۰۳

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

هدف : آشنائی و شناخت دانشجویان با اوضاع طبیعی و تاریخی جغرافیای

محلی ایران

رئوس مطالب: ۳۴ ساعت

۱- آشنائی با شرایط اقلیمی و تأثیرات انسان بر محیط طبیعی

۲- بررسی جغرافیای تاریخی منطقه شمال شرقی ایران

۳- بررسی جغرافیای تاریخی منطقه شمال ایران

۳- بررسی جغرافیای منطقه شمال غرب ایران (ذربایجان)

۴- بررسی جغرافیای تاریخی منطقه غرب و جنوب غربی ایران (کردستان و

خوزستان)

۵- بررسی جغرافیای تاریخی منطقه مرکزی و جنوبی ایران (اصفهان و فارس)

۶- بررسی جغرافیای تاریخی جنوب شرقی ایران (سیستان و بلوچستان)

تاریخچه علم باستانشناسی

تعداد واحد : ۲
نوع واحد : نظری
پیشنیاز : ندارد
هدف : آشنایی دانشجویان با تاریخچه علم باستانشناسی و تحولات آن
روش مطالبه (۳۴ ساعت)

- ۱- آشنایی با پیدایش علمی تاریخ باستانشناسی و تحولات آن
- ۲- مراحل مختلف باستانشناسی در ایران و سیر تحول آن
- ۳- آشنایی با کاوشهای باستانشناسی در نقاط مختلف ایران و معرفی هشیتهای کاوشگر
- ۴- بررسی و مطالعه حفاری در مناطق شمال و شمال غربی ایران
- ۵- بررسی و مطالعه کاوشهای باستانشناسی جنوب ایران
- ۶- بررسی و مطالعه حفاریات علمی در نقاط مرکزی و شرقی ایران
- ۷- معرفی نقاط باستانی بین النهرین که تاکنون مورد کاوش قرار گرفته و کاوشگران آن

تاریخ ۱۳۷۳/۱۱/۲۳

شماره ۲۳/۳۶۴۹

پیوست

بسم الله

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی

حداقل و حداکثر واحدهای درسی درمقاطع مختلف آموزش عالی
(مصوبات جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ مورخ ۱۳۷۳/۱۰/۲۵ و ۱۳۷۳/۱۱/۹)

شورای عالی برنامه ریزی

شورای عالی برنامه ریزی به پیشنهاد گروههای برنامه ریزی و براساس بازنگری روی برنامههای آموزشی، حذف، دروس ناموفق و واحدهای غیر ضرور و ادغام شاخهها در بعضی از رشتههای تحصیلی، حداقل و حداکثر واحدهای درسی مقاطع مختلف آموزش عالی را به شرح زیر تصویب کرد این مصوبات از تاریخ تصویب قابل اجرا است و به موجب آن مصوبات قبلی لغو میگردد.

- ۱- دورههای کارشناسی حداقل ۶۷ و حداکثر ۷۲ واحد
- ۲- دورههای کارشناسی حداقل ۱۳۰ واحد و حداکثر ۱۳۵ واحد (برای رشتههای مختلف فنی و مهندسی حداکثر ۱۴۰ واحد)
- ۳- دورههای کارشناسی ناپیوسته حداقل ۶۵ و حداکثر ۷۰ واحد
- ۴- دورههای کارشناسی ارشد ناپیوسته حداقل ۲۸ و حداکثر ۳۲ واحد (که از این تعداد ۴ تا ۱۰ واحد اختصاص به پایان نامه دارد).
- ۵- دورههای کارشناسی ارشد پیوسته حداقل ۱۷۲ و حداکثر ۱۸۲ واحد
- ۶- دورههای دکتری Ph. D. حداقل ۴۲ و حداکثر ۵۰ واحد (که از این تعداد ۱۶ تا ۲۰ واحد میتواند اختصاص به رساله داشته باشد).

در این صورت :

الف : گروههای برنامه ریزی موظفند کلیه برنامههای مصوب رشتههای مربوط به خود را بررسی کرده و با حذف واحدهای غیر ضرور، سقف واحدها را در مقاطع مختلف تحصیلی به سطح تعیین شده فوق کاهش دهند.

ب : این تقابیل واحدها و برنامههای جدید برای دانشجویان ورودی سالهای تحصیلی ۱۳۷۳-۷۴ و بعد از آن قابل اجرا است.

ج : دانشجویان ورودی قبل از ۱۳۷۳ نیز میتوانند وضعیت تحصیلی خود را با برنامه جدید تطبیق دهند، لذا صورت تطبیق واحدها و دروس با برنامههای جدید حسب مورد برعهده شورای آموزشی گروه یا کمیته تحمیلات تکمیلی مؤسسه ذیربط است.

رای صادره جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی در خصوص تقابیل واحدهای درسی درمقاطع مختلف تحصیلی منجیح است به درجانه اجرا گذارده شود.

دکتر سید محمد رضا هاشمی گلپایگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

(Signature)

رونوشت : معاونت محترم آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی
معاونت محترم وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
و رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی
خواهشمنداست به واحدهای مجری ابلاغ فرمائید.

سیده حکمتاظم ناشینی

مدیر شورای عالی برنامه ریزی

۲۱۹

تاریخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۵

شماره ۱۱۲/۲۶۶۲

پیوست

بسم الله

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی

دستورالعمل اجرایی موضوع کاهش سقف واحدهای درسی
دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد
مصوب جلسه ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۲

- ۱- گروه‌های برنامه ریزی موظفند حداکثر ظرف مدت ۶ ماه برنامه‌های مصوب مربوط به خود را بازنگری کرده و سقف واحدها را تا حد مجاز کاهش دهند.
- ۲- برنامه‌های اصلاح شده از تاریخ ابلاغ، برای دانشجویانی که از این تاریخ به بعد وارد دانشگاه می‌شوند لازم الاجرا است.
- ۳- دانشجویان شاغل به تحصیل می‌توانند بر اساس سقف تعیین شده در برنامه جدید، به تشخیص گروه آموزشی مؤسسه ذی ربط و با رعایت شرایط زیر فارغ التحصیل شوند:
  - ۳-۱: واحدهای درسی الزامی دوره را اعم از عمومی، پایه، اصلی و تخصصی تا سقف مجاز در برنامه جدید، گذرانده باشند.
  - ۳-۲: برای رشته‌هایی که هنوز برنامه جدید آنها ابلاغ نشده است، سقف واحدها در دوره کارشناسی برای رشته‌های فنی و مهندسی ۱۴۰ واحد و برای سایر رشته‌ها ۱۲۵ واحد و برای دوره کارشناسی ارشد ۲۲ واحد است.
  - ۳-۳: آن دسته از دانشجویانی که در جدول بند ۳-۱ قرار نمی‌گیرند یعنی تعداد واحدهای گذرانده شده آنها کمتر از حد مجاز است، می‌توانند از نیمسال تحصیلی بعد کمبود واحدهای درسی خود را تا سقف تعیین شده برابر برنامه جدید بگذرانند، در این صورت:
    - الف: کلیه واحدهای گذرانده شده قبلی دانشجویان، حتی اگر در برنامه جدید حذف شده باشند، پذیرفته می‌شود.
    - ب: در سبانی که در برنامه جدید با تعداد واحد کمتر یا بیشتر عرضه شده‌اند و دانشجویان در سبازا قبلاً گذرانده است، بر اساس همان تعداد واحد گذرانده شده از وی پذیرفته می‌شود و نیازی به گذراندن واحدهای اضافی برای آن دروس را ندارد.
    - ج: گذراندن دروس سبانی از برنامه قدیم که در برنامه جدید حذف شده است، برای دانشجویانی که آن دروس را نگذرانده‌اند الزامی نیست.
    - د: برای فراغت از تحصیل در دوره‌های کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ناپیوسته و کارشناسی ارشد پیوسته گذراندن کلیه دروس عمومی (مصوب جلسه ۲۸۲ مورخ ۱۳۷۲/۶/۲۰ شورای عالی برنامه ریزی) الزامی است.

مصوب جلسه ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی، مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۲ در مورد دستورالعمل اجرایی کاهش سقف واحدهای درسی دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد صحیح است جهت اجرا ابلاغ شود.

دکتر سید محمد رضا چاشمی کلپایگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت: معاونت محترم وزارت فرهنگ و آموزش عالی و

معاونت محترم آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و

رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی

خواهشمند است دستور فرمائید به واحدهای مجری ابلاغ نماید.

سید محمد کاظم نائینی

مدیر ای عالی برنامه ریزی